

III.022.5.2020.JA

**Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senat RP**

e-PUAP

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 4 grudnia 2020 r. nr BPS.DKS.KU.0401.52.2020 w sprawie przedstawienia opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych - druk senacki nr 273, uprzejmie informuję, iż w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich kierunek projektowanych zmian nie budzi zastrzeżeń z punktu widzenia ochrony praw jednostki.

Analiza przedstawionego projektu ustawy powoduje jednak konieczność zwrócenia uwagi na fakt, iż proponowane rozwiązanie jest niewystarczające, gdyż nie obejmuje swym zakresem podmiotowym wszystkich grup osób uprawnionych do świadczeń opiekuńczych przysługujących z tytułu rezygnacji z zatrudnienia z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad bliskim członkiem rodziny.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich wskazuje, iż opiniowany projekt ustawy wymaga pogłębionej refleksji.

Świadczenie pielęgnacyjne przyznawane na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zm.) - dalej u.o.ś.r. należy do kategorii świadczeń opiekuńczych i podobnie jak specjalny zasiłek opiekuńczy (art. 16a u.o.ś.r.) oraz zasiłek dla opiekuna (ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów; Dz. U. z 2020 r. poz. 1297) jest formą pomocy państwa adresowaną do osób sprawujących opiekę nad osobami

z niepełnosprawnością. Warunkiem uzyskania wszystkich świadczeń opiekuńczych jest niepodjęcie lub rezygnacja z zatrudnienia (bądź innej pracy zarobkowej) w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Aktualnie obowiązujące przepisy wykluczają możliwość wykonywania jakiejkolwiek pracy przez osoby pobierające świadczenia opiekuńcze tj. świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy.

Celem opiniowanego projektu ustawy jest umożliwienie podejmowania aktywności zawodowej przez osoby uprawnione do otrzymywania świadczenia pielęgnacyjnego. Za zasadnością takiego rozwiązania przemawiają zarówno przyczyny ekonomiczne - niska wysokość świadczenia, jak i społeczne - izolacja i wykluczenie opiekuna z rynku pracy. W tym kontekście, w opinii Rzecznika, wydaje się zasadne rozważenie rozszerzenia grupy podmiotów podlegających projektowanej regulacji. Zarówno bowiem zasiłek dla opiekuna jak i specjalny zasiłek opiekuńczy są kwotowo bardzo niskie - 620 zł, a uprawnione do ich pobierania osoby podlegają takim samym rygorom dotyczącym zakazu podejmowania zatrudnienia. Dodatkowo wymaga uwzględnienia okoliczność, iż specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje wyłącznie wtedy, gdy łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty, o której mowa w art. 5 ust. 2 u.o.ś.r. - w chwili obecnej 764 zł (jest to kwota zmienna - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2018 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna, Dz. U. z 2018 r. poz. 1497). Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego nie podlega waloryzacji.

Wymaga podkreślenia, iż zasiłek dla opiekuna, pomimo, iż nie został określony w przepisach u.o.ś.r. ma identyczny charakter jak świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy. Jego geneza wiąże się z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r. sygn. akt K 27/13), który dotyczył nieprawidłowego ukształtowania przepisów przejściowych skutkującego pozbawieniem uprawnień części dotychczasowych beneficjentów świadczenia pielęgnacyjnego. Ustawodawca wykonując orzeczenie Trybunału przyznał osobom, które znalazły się w takiej właśnie sytuacji, odrębne świadczenie w postaci zasiłku dla opiekuna.

Wobec powyższego, zdaniem Rzecznika, regulacja umożliwiająca podejmowanie zatrudnienia tylko jednej z trzech grup osób uprawnionych do świadczeń opiekuńczych nie

wydaje się optymalna. Powstaje bowiem wątpliwość konstytucyjna, czy projektowane rozwiązanie, w obecnym kształcie, nie niesie za sobą istotnego ryzyka naruszenia konstytucyjnej zasady równego traktowania oraz sprawiedliwości społecznej.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionych uwag oraz uwzględnienie ich w dalszych pracach legislacyjnych.

Z wyrazami poważania

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/